

CONȚINUTUL CONTRACTELOR COMERCIALE INTERNAȚIONALE.

ASPECTE GENERALE. CLAUZE GENERALE

Lilia GRIBINCEA

Catedra Drept Internațional și Drept al Relațiilor Economice Externe

Tout contrat oblige les parties à faire, ne pas faire ou donner quelque chose. L'exacte détermination de ces obligations, principales et accessoires, ne va pas de soi, dès l'instant que le projet a une certaine ampleur. On peut hésiter sur la nature des obligations, sur leur étendue, sur leur divisibilité, sur leur force, d'autant que les actes peuvent être rédigés en langue étrangère.

Le contrat est dûment obligatoire pour les parties. Elles doivent donc en respecter scrupuleusement tous les termes et ne seraient se délier unilatéralement de leur accord. Leur contrat est leur affaire et il leur appartient d'en exiger la stricte exécution.

Principiul libertății contractuale în stabilirea conținutului contractului. Conținutul contractului comercial internațional constituie totalitatea clauzelor contractuale, care sunt inserate în contract prin acordul de voință al părților contractante. Este important a evidenția faptul că orice contract comercial internațional trebuie să îndeplinească toate condițiile de validitate ale unui contract, așa cum este acesta reglementat de dreptul comun intern, determinat conform legii aplicabile în speță, în măsura în care nu-și găsește aplicarea un drept uniform în materie.

Reglementând libertatea contractului, Codul civil al Republicii Moldova stabilește, la alin.(1) art.667, că părțile contractante pot încheia în mod liber, în limitele normelor imperative de drept, contracte și pot stabili conținutul lor. Dacă, în scopul protecției intereselor prioritare ale societății sau ale unui individ, efectele unui contract depind de încuviințarea autorităților statului, limitările și condiționările trebuie reglementate prin lege. Prin urmare, normele imperative constituie limitări ale libertății contractuale, deoarece reprezintă reguli obligatorii de la care părțile nu pot deroga.

În baza principiului libertății contractuale, părțile sunt în drept să stabilească, prin acordul lor de voință, exprimat în clauze contractuale, conținutul contractului comercial internațional. De asemenea, părțile, prin acordul lor de voință, pot să modifice conținutul contractului. Constituie excepții de la principiul libertății contractuale situațiile în care există norme imperative al căror conținut trebuie considerat încorporat în contractele comerciale internaționale *eo ipso*, numite **norme onerative** sau norme care limitează dreptul părților de a stabili anumite relații contractuale, numite **norme prohibitive**. Cu titlu de exemplu putem menționa normele cuprinse în: Legea Republicii Moldova privind protecția consumatorului, nr.105-XV din 13.03.2003 [1]; Legea Republicii Moldova privind limitarea activității monopoliste și dezvoltarea concurenței, nr.906-XII din 29.01.1992 [2]; Legea Republicii Moldova cu privire la protecția concurenței, nr.1103-XIV din 30.06.2000 [3] etc. O categorie distinctă de reguli care limitează în mod specific libertatea contractuală, sunt clauzele de adeziune. Codul civil al Republicii Moldova prevede că este nulă orice stipulație contractuală care îl eliberează anticipat pe debitor de răspundere în caz de dol sau culpă gravă (art.603 alin(3)).

Și Principiile UNIDROIT* asupra contractelor comerciale internaționale** (în continuare – Principiile UNIDROIT) admit existența unor limite ale autonomiei contractuale a părților stabilite prin norme imperative. Astfel, în comentariul la art.1.1. se menționează că există norme obligatorii de drept național, internațional sau supra-național, care, dacă sunt aplicabile în conformitate cu normele de drept internațional privat, limitează autonomia contractuală.

* Institutul Internațional pentru Unificarea Dreptului Privat este o organizație interguvernamentală, independentă cu sediul la Roma. UNIDROIT a fost înființat în anul 1926, ca organ auxiliar al Societății Națiunilor, activitatea sa încetând odată cu desființarea organizației mondiale. În anul 1940 Institutul a fost reînființat în baza Statutului, care de fapt constituie un acord interstatal.

** Prima ediție a Principiilor a fost publicată în anul 1994. Larga susținere a acestor Principii de către cercurile științifice și de afaceri din diferite țări, precum și aplicarea frecventă a Principiilor de către legiuitorii naționali și instanțele judecătorești sau arbitrale au determinat continuarea lucrărilor de îmbunătățire a Principiilor, care s-au materializat prin alte două ediții din 2004 și 2010. În prezentul articol trimiterea vizează Ediția 2010.

Libertatea contractuală este limitată de *ordinea publică* și de *bunele moravuri*. Codul civil al Republicii Moldova prevede că actul juridic sau clauza care contravine ordinii publice sau bunelor moravuri sunt nule (art.220 alin.(2)).

Clasificarea clauzelor contractelor comerciale internaționale. Clauzele contractelor comerciale internaționale se clasifică în *expres* și *implicite*. În acest sens, Principiile UNIDROIT prevăd că obligațiile părților pot fi expres sau implicite (art.5.1.1.). Potrivit Principiilor UNIDROIT, obligațiile implicite apar din:

- a) natura și scopul contractului;
- b) practicile stabilite între părți și uzanțele;
- c) buna-credință și negocierea corectă;
- d) ceea ce este rezonabil (art.5.1.2.).

S-a remarcat, pe bună dreptate [4], că multitudinea stipulațiilor contractuale susceptibile de a fi inserate în conținutul unui contract comercial internațional nu trebuie privită ca un conglomerat incoerent în cadrul căruia nu există o ordine prestabilită, bazată pe o ierarhizare valorică a lor în funcție de importanța și chiar existența raportului juridic obligațional dat. Astfel, de prezența unor clauze în contract depinde însăși valabilitatea acestuia, de asemenea certitudinea și securitatea juridică a tranzacției. Aceste clauze au fost numite în doctrina juridică *clauze necesare* [5] sau *clauze generale* [6]. Clauzele de drept comun sau generale se referă mai ales la părțile contractante și la obiectul contractului. Alte stipulații contractuale, numite *clauze opționale* [7], au menirea să creeze pentru părți o anumită siguranță în privința drepturilor și obligațiilor generate de contract pe seama lor. Absența clauzelor opționale din conținutul contractului are drept consecință riscurile contractuale față de care părțile rămân mai puțin protejate.

Contractele comerciale internaționale conțin și clauze specifice, de a căror prezență nu depinde validitatea contractului, dar care sunt determinate de particularitățile acestor contracte. Clauzele specifice pot fi, la rândul lor, fie comune majorității contractelor comerciale internaționale (de exemplu, clauza prin care se determină dreptul aplicabil, clauza de arbitraj, clauza prin care se agravează sau se atenuează răspunderea contractuală), fie particulare – în principiu – pentru o anumită categorie de contracte. În această ultimă categorie se încadrează, de exemplu, clauzele de neconcurență, de exclusivitate, de contracarare a riscurilor valutare și nevalutare, de opțiune [8].

Clauzele generale în contractele comerciale internaționale. Pentru ca un contract comercial internațional să fie valabil încheiat, este necesar ca părțile să fie de acord în privința tuturor clauzelor necesare (esențiale). Conform prevederilor Codului civil al Republicii Moldova, contractul se consideră încheiat dacă părțile au ajuns la un acord privind toate clauzele lui esențiale (art.679). Sunt esențiale clauzele care sunt stabilite ca atare prin lege, care reies din natura contractului sau asupra cărora, la cererea uneia din părți, trebuie realizat un acord.

În anumite cazuri însăși legea impune ca unele clauze să fie inserate în contract. De exemplu, Codul civil al Republicii Moldova (art.1308) și Legea cu privire la asigurări, nr.407-XVI din 21.12.2006 [9], indică clauzele ce urmează a fi incluse într-un contract de asigurare, iar Legea nr.284/2004 stabilește clauzele obligatorii care trebuie inserate în contractul electronic (art.20). Legea cu privire la franchising, nr.1335-XIII din 1.10.1997 [10], prevede clauzele ce urmează a fi indicate în contractul de franchising (art.9).

Părțile contractante sunt în drept să decidă care clauze le consideră esențiale și este necesar de a fi inserate în contractul lor.

Doctrina juridică [11] și practica relațiilor comerciale internaționale evidențiază clauzele ce urmează a fi inserate în contractele comerciale internaționale pentru ca ele să fie valabile și utile pentru reglementarea eficientă și completă a raporturilor juridice de comerț internațional. Astfel, sunt incluse în această categorie: *clauzele privind părțile contractante, privind obiectul material și obiectul pecuniar al contractului, clauzele referitoare la modificarea și rezoluțiunea contractului, precum și mențiunile finale*.

Majoritatea contractelor comerciale internaționale încep cu un preambul, în care părțile menționează împrejurările în care s-a încheiat contractul, rațiunile care au determinat părțile să încheie contractul și scopul pe care părțile și-l propun să-l realizeze prin încheierea și executarea contractului.

• **Clauze privind părțile contractante.** De prezența acestei clauze în contract depinde însăși validitatea acestuia. În contract trebuie să fie menționate atributele de identificare a părților, și anume: denumirea, sediul și forma juridică – pentru persoanele juridice, respectiv numele, domiciliul – pentru persoanele fizice.

De asemenea, se vor indica alte aspecte privind statutul juridic al părților, precum naționalitatea persoanelor juridice și cetățenia persoanelor fizice. În situația în care partenerii comerciali dau împuternicire de reprezentare altor persoane, se va indica numele și calitatea acestora.

În contract vor fi menționate și codul unic de înregistrare, precum și numărul contului bancar al părților contractante.

• **Clauze privind obiectul contractului.** Contractele trebuie să cuprindă clauze privind obiectul contractului, care să indice denumirea completă a mărfii, lucrării sau serviciului și elementele necesare pentru determinarea precisă a acestora. Astfel, dacă obiectul contractului este o marfă, în contract se va indica, alături de denumirea completă, tipul, seria și caracteristicile specifice care individualizează această marfă. În cazul în care obiectul contractului este un bun determinabil, părțile vor stabili elemente certe și suficiente pentru determinarea lui ulterioară, pe parcursul executării contractului.

Majoritatea contractelor comerciale internaționale au ca obiect bunuri viitoare. Într-o atare situație contractul trebuie să conțină clauze prin care părțile să determine sau să indice criteriile precise de determinare a caracteristicilor mărfii, în așa fel încât să fie posibilă punerea lor în fabricație sau procurarea lor de pe piață de către vânzător.

• **Clauze referitoare la cantitatea mărfii.** Părțile trebuie să indice cantitatea de marfă care constituie obiectul contractului și să precizeze unitatea de măsură, locul, momentul și modul de determinare a cantității, precum și documentul care atestă cantitatea.

În cazul în care se prevede o recepție cantitativă, părțile trebuie să prevadă termenele și condițiile de efectuare a acesteia, precum și locul recepției, care trebuie ales în funcție de natura mărfii și de necesitatea asigurării unor garanții sporite de depistare a eventualelor lipsuri cantitative.

Potrivit Codului civil al Republicii Moldova, în cazul în care nu este stabilită cantitatea bunului sau modul de determinare a acesteia, contractul este nul (art.774).

În funcție de specificul mărfii și de particularitățile mijloacelor de transport, părțile pot stipula în contracte clauze de toleranță cantitativă. S-a remarcat [12] că într-o atare situație este necesar a stipula în contract și obligația cumpărătorului de a plăti cantitatea efectiv livrată în limitele toleranțelor convenite. Clauzele de toleranță cantitativă au repercusiuni pe planul răspunderii, constituind o modalitate asupra convențiilor, asupra răspunderii.

• **Clauze referitoare la calitate.** Contractele comerciale internaționale trebuie să conțină clauze privind calitatea mărfurilor, lucrărilor sau serviciilor, care constituie obiectul lor.

Pentru a se asigura că marfa livrată corespunde calității prevăzute în contract, părțile stipulează o clauză prin care vânzătorul se obligă să anexeze mărfii livrate atestate de calitate, de garanție, buletine de analiză, cartea tehnică a produsului sau alte documente de certificare a calității.

Recomandăm ca în contractul comercial de vânzare-cumpărare internațională să se stipuleze clauze privind controlul și recepția calitativă a mărfii. Această clauză va cuprinde și o mențiune referitoare la locul unde va fi efectuat controlul respectiv, modalitatea tehnică de control și documentele de control pe care cumpărătorul să-și fundamenteze o eventuală reclamație de calitate. Controlul de calitate poate fi efectuat la locul de fabricare a mărfii, la locul de încărcare, de destinație, la unitățile beneficiare sau în orice alt loc, în funcție de particularitățile mărfii și condițiile concrete de livrare. În acest scop, părțile pot recurge la serviciul unui organ specializat, care poate garanta un control profesional și obiectiv. Se recomandă [13] ca atunci când părțile convin ca să fie efectuat controlul mărfurilor de către un organ specializat, concluziile acestuia, care au valoarea unui raport de expertiză, să fie considerate obligatorii pentru ele. O asemenea clauză constituie o convenție asupra probelor.

Principiile UNIDROIT stabilesc că atunci când calitatea prestațiilor nu este fixată prin contract și nici nu poate fi determinată în baza acestuia, o parte este ținută să ofere prestații de o calitate rezonabilă și cel puțin egală cu media în circumstanțele date (art.5.1.6.).

• **Clauze privind răspunderea pentru calitate.** Părțile vor stabili o clauză referitoare la obligația de garanție pentru calitatea mărfii, termenul de garanție, modalitățile de remediere a lipsurilor calitative, precum și sancțiunile aplicabile debitorului în cazul unor asemenea lipsuri.

În privința căilor de remediere a lipsurilor calitative, în contracte se includ clauze privind posibilitatea de reparare a mărfii defecte, cu indicarea părții care poate proceda la reparare, condițiile în care beneficiarul poate proceda la restituirea lotului de marfă în vederea înlocuirii lui (și cui revine dreptul de a opta între reparare și înlocuire), acordarea de bonificații, condițiile în care se poate refuza preluarea mărfii etc.

• **Clauze de asistență tehnică și service.** O clauză importantă este și aceea privind condițiile de acordare a asistenței tehnice și acordarea serviciilor implicate de asistența tehnică, precum și livrarea pieselor de schimb. Însă, pentru asemenea operațiuni pot fi încheiate și contracte separate.

• **Clauze referitoare la reclamațiile de cantitate și calitate.** Părțile trebuie să includă în contractele comerciale internaționale clauze privind condițiile, termenele și modalitățile de soluționare a reclamațiilor de

cantitate și calitate. Aceste clauze vor preciza conținutul reclamației, documentele care se anexează pentru confirmarea deficiențelor constatate, obligațiile ce revin cumpărătorului până la soluționarea reclamației (de a lua măsuri pentru conservarea mărfii), procedura de comunicare a reclamației (modalitatea, locul de remitere etc.).

În contract se vor insera clauze referitoare la termenii de formulare a reclamațiilor, impunându-se corelarea lor cu termenii privind recepția calitativă și cantitativă, precum și cu termenii de garanție.

Clauzele privind modalitățile de soluționare a reclamațiilor de cantitate și calitate trebuie să cuprindă mențiuni privind termenii și condițiile în care vânzătorul urmează să comunice cumpărătorului răspunsul său asupra reclamației, consecințele nerespectării acestor termene etc.

- **Clauze privind ambalajul și marcarea.** În contract se va stipula o clauză, din care să rezulte obligația vânzătorului de a asigura un ambalaj corespunzător, care să protejeze marfa pe parcursul transportului de la expediție și până la destinație.

Trebuie să se stipuleze toate elementele referitoare la marcajul ambalajului: limba care se utilizează, numărul contractului, numărul coletului, numele și adresa exportatorului și importatorului, locul de destinație, țara de destinație, țara de origine (după caz), greutatea brută și netă, indicațiile de atenționare etc. [14].

De asemenea, se va menționa dacă ambalajul trece în proprietatea cumpărătorului sau este numai împrumutat acestuia. În ultimul caz se va stabili termenul de returnare și cine va suporta cheltuielile ocazionate de această operațiune. Se va indica prețul ambalajului. În ceea ce privește prețul la care se facturează ambalajul, în [15] s-a remarcat că, deoarece furnizarea acestuia este un serviciu accesoriu, un serviciu comercial, este normal să fie calculat la prețul de cost.

Mărfurile care prin natura lor se livrează fără ambalaj trebuie să fie transportate în mijloace adecvate, care să nu afecteze calitatea și cantitatea lor.

O atenție corespunzătoare se va acorda prevederilor contractuale cu referire la obligația vânzătorului de a asigura un ambalaj interior pentru produsele care se pretează la aceasta, ambalaj ușor, estetic și rezistent, folositor în procesul de desfășurare prin rețeaua de distribuție.

Vânzătorul se va obliga să marcheze ambalajul în scopul înlesnirii manipulării și publicității comerciale. Se vor indica adresa de destinație, felul mărfii și diferite mențiuni specifice, cum ar fi cele care atenționează asupra fragilității mărfii sau asupra necesității manipulării cu mare atenție a aparatelor de precizie și a materialelor explozive [16].

- **Clauze privind obligația de livrare și termenii de livrare.** Pentru executarea obligației de livrare a mărfii părțile trebuie să stipuleze în contract clauze, care să precizeze termenii de livrare, indicându-se data calendaristică sau perioada de timp în care trebuie să aibă loc livrarea. De asemenea, se va menționa care parte este în drept să fixeze data exactă a livrării în cadrul perioadei stabilite de comun acord. Dacă livrarea se va face în tranșe, se vor menționa termenii intermediari și termenul final de livrare.

În contract este necesar să se precizeze condițiile care ar putea determina modificarea termenilor de livrare stabilite, indicându-se totodată documentele care atestă livrarea și data când a fost efectuată. Părțile trebuie să menționeze în contract și condițiile în care livrarea poate fi refuzată.

Este necesar să fie incluse în contract și clauze privind răspunderea furnizorului pentru nerespectarea termenilor de livrare, stabilindu-se penalitățile ce urmează a fi plătite de exportator pentru fiecare zi de întârziere, de asemenea se vor menționa și condițiile rezoluției contractului.

- **Alte clauze prin care se reglementează condițiile de livrare, momentul transmiterii riscurilor și dreptului de proprietate asupra mărfii.** Stabilirea condițiilor de livrare implică, în principal, indicarea modalității, locului de livrare și a modului de suportare a cheltuielilor privind livrarea. Părțile pot conveni ca livrarea să fie executată *uno actu* sau în tranșe. Locul livrării mărfii și repartizarea cheltuielilor de livrare pot fi determinate direct sau prin referire la o uzanță codificată, de exemplu INCOTERMS.

În contract este necesar a stipula clauze referitoare la momentul transmiterii riscurilor și la condițiile în care operează transferul, precum și referitoare la momentul transmiterii dreptului de proprietate.

- **Clauze referitoare la condițiile de expediție, încărcare-descărcare, transportul și asigurarea mărfii în timpul transportului.** Aceste clauze pot preciza obligațiile părților fie direct, fie prin referire la uzanțe comerciale internaționale uniformizate. Deoarece operațiunile menționate implică importante cheltuieli, este necesar ca părțile să prevadă modalitatea de distribuție a acestor cheltuieli.

Părțile vor stabili prin clauze contractuale cui aparține obligația de a încheia contractul de asigurare a mărfii, precum și condițiile asigurării, această stabilire putându-se face și indirect, prin trimitere la o uzanță standardizată.

- **Clauze referitoare la obligația de preluare a mărfii.** Contractul trebuie să conțină o clauză, care să precizeze obligația cumpărătorului de a prelua marfa, care, de fapt, este o obligație corelativă cu cea privind obligația vânzătorului de predare a mărfii. De asemenea, se vor menționa condițiile în care preluarea poate fi refuzată.

- **Clauze referitoare la preț.** De regulă, părțile determină prin contract prețul ca valoare totală, dar și pe unitate de produs. Prețul poate fi determinat sau determinabil. Dacă prețul este determinabil, vor fi menționate și modalitățile de determinare a prețului în viitor. Convenția de la Viena din 11.04.1980 asupra contractelor de vânzare internațională de mărfuri prevede: dacă vânzarea este valabil încheiată fără ca prețul mărfurilor vândute să fi fost determinat în contract, în mod explicit sau implicit, sau printr-o dispoziție care permite să fie determinat, părțile sunt reputate, în lipsa unor indicații contrare, că s-au referit în mod tacit la prețul practicat în mod obișnuit în momentul încheierii contractului, în ramura comercială respectivă, pentru aceleași mărfuri vândute în împrejurări comparabile (art.55). Codul civil al Republicii Moldova, reglementând prețul, stabilește următoarele: dacă în contractul de vânzare-cumpărare încheiat între comercianți prețul bunului nu este determinat în mod expres sau implicit printr-o dispoziție care permite să fie determinat, se va considera, în lipsa unor prevederi contrare, că părțile s-au referit tacit la prețul practicat în mod obișnuit în momentul încheierii contractului în ramura comercială respectivă pentru aceleași bunuri vândute în împrejurări comparabile. În cazul în care nu există contracte similare, se va considera, în lipsa unor prevederi contrare, că părțile s-au referit în mod tacit la un preț practicat la data predării bunurilor. Dacă prețul bunului se determină în funcție de greutatea lui, greutatea netă este aceea care, în caz de îndoială, determină prețul (art.756).

Și Principiile UNIDROIT conțin o reglementare specială pentru cazul în care prețul nu este nici determinat, nici determinabil prin voința părților (art.5.1.7). Astfel, atunci când un contract nu fixează sau nu conține prevederi pentru determinarea prețului, se consideră că părțile, în lipsa unor indicații contrare, s-au referit la prețul stabilit în mod general la momentul încheierii contractului pentru prestații executate în circumstanțe comparabile în sectorul comercial în cauză sau, dacă un asemenea preț nu există, la un preț rezonabil. Când prețul trebuie determinat de către o parte și acea determinare este în mod clar nerezonabilă, un preț rezonabil va fi substituit în pofida prevederilor contractuale contrare. Atunci când prețul trebuie fixat de o terță persoană, și acea persoană nu poate sau nu face acest lucru, prețul va fi stabilit la un nivel rezonabil. Dacă prețul trebuie fixat prin referire la elemente care nu există sau au încetat să existe ori să fie accesibile, cel mai apropiat element echivalent va fi considerat un substitut.

Părțile pot să precizeze că operațiunea se încheie pe „adevăratul preț” sau „prețul curent” sau în orice formulă echivalentă pentru determinarea prețului. Principiile UNIDROIT stabilesc că prețul curent este prețul folosit în mod uzual pentru bunurile livrate sau pentru serviciile prestate în circumstanțe comparabile la locul în care contractul ar fi trebuit executat sau, dacă nu există un preț curent la acel loc, prețul curent de la orice alt loc, care pare rezonabil să fie luat drept referință (art.7.4.6.).

Părțile sunt în drept să stipuleze în contract orice clauze privind stabilirea și plata prețului. De exemplu, vânzătorul poate să acorde cumpărătorului o reducere de preț prestabilită, dacă acesta din urmă achită prețul până la o anumită dată, anterioară scadenței convenite.

- **Clauze privind obligația de plată a prețului și condițiile de plată.** Părțile trebuie să stipuleze în contract obligația cumpărătorului de a plăti prețul, ca o condiție esențială a contractului. Se va menționa modalitatea de plată (acreditiv, incasso, cambie etc.), modul de garantare a plății, data și locul plății, documentele necesare efectuării plății, instrumentele de plată.

În unele cazuri, debitorul prețului condiționează plata acestuia de îndeplinirea de către cealaltă parte a condițiilor de calitate a mărfii livrate. În asemenea situații este influențată clauza contractuală privind condițiile de plată. Astfel, pentru decontarea plății banca cumpărătorului trebuie să primească nu doar documentele uzuale în acest scop, precum cele de livrare a mărfii, de transport etc., dar și cele care atestă calitatea mărfii, de exemplu, certificate de calitate, sau chiar procesul-verbal de efectuare a recepției calitative.

- **Clauze privind modificarea și încetarea contractului.** Un contract scris, care conține o mențiune ce prevede că orice modificare sau încetare a contractului să fie în scris, nu poate fi modificat sau nu poate înceta altfel. Este uzuală clauza conform căreia contractul poate fi desființat numai prin acordul ambelor părți. Totuși, părțile pot stipula în contract clauze privind rezoluțiunea contractului de către una din părți ca sancțiune pentru neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a contractului de către cealaltă parte.

- **Mențiuni finale.** Orice contract comercial internațional trebuie să conțină, în mod obligatoriu, următoarele mențiuni finale:

a) Numărul de exemplare în care se încheie contractul, minimum două, și precizarea că fiecare parte primește câte un exemplar.

b) Limba în care se redactează contractul și, eventual, exemplarul de referință în caz de neînțelegere între părți privind interpretarea lui.

c) Data și locul încheierii contractului. Dacă un contract se încheie *inter praesentes*, data și locul încheierii contractului se va insera în contract, iar dacă se încheie *inter absentes*, data va fi inserată în ofertă și acceptare, iar locul încheierii contractului se va determina în dependență de concepția adoptată cu privire la momentul încheierii contractului.

d) Semnăturile părților sau ale reprezentanților lor autorizați. Este o uzanță ca părțile să semneze fiecare pagină a contractului, deși o singură semnătură, la finalul acestuia, are aceleași efecte juridice.

În general, așa cum s-a remarcat și în doctrina juridică [17], toate contractele obligă părțile de a face, de a nu face sau să doneze ceva.

Pe lângă clauzele generale, care trebuie inserate în contract pentru valabilitatea acestuia, părțile trebuie să prevadă și clauze specifice contractelor comerciale internaționale, care vor crea pentru părți o anumită siguranță în privința drepturilor și obligațiilor generate de contract pe seama lor.

Referințe:

1. Monitorul Oficial Republicii Moldova, 2003, nr.126-131/507.
2. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1992, nr.2/46.
3. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2000, nr.166-168/1205.
4. Costin M.N., Deleanu S. Dreptul comerțului internațional. - București: Lumina LEX, 1997, vol.II, p.44.
5. Căpățână O., Ștefănescu B. Tratat de drept al comerțului internațional. - București: Editura Academiei, vol.II, 1985, p.31.
6. Sitaru D.-Al. Dreptul comerțului internațional. Tratat. Partea Generală. - București: Universul Juridic, 2008, p.412.
7. Costin M.N., Deleanu S. Op. cit., p.118.
8. Sitaru D.-Al. Dreptul comerțului internațional. Tratat. Partea Generală. - București: Lumina LEX, 2004, p.550; Idem. Dreptul comerțului internațional. Vol.II. - București: Lumina LEX, 1995, p.44; Gribincea L. Dreptul comerțului internațional. - Chișinău: Reclama, 1999, p.114.
9. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.47-49/213, art.13.
10. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr.82-83/669.
11. Sitaru D.-Al. Op. cit., 2008, p.412 și urm.; Gribincea L. Op. cit., 1999, p.114 și urm.; Mazilu D. Dreptul comerțului internațional. Vol.II. - București: Lumina LEX, 2000, p.69 și urm.; M.Clive Schmitthoff, Schmitthoff's Export Trade, The Law and Practice of International Trade. Ninth Edition. - London: Stevens and Sons, 1990, p.XXV-XXXIX, p.75 și urm.; Costin M.N., Deleanu S. Op. cit. Vol.II, p.118 și urm.; Căpățână O., Ștefănescu B. Op. cit., p.31 și urm.; Popescu T.R., Dreptul comerțului internațional. - București: Editura Didactică și Pedagogică, 1983, p.182 și urm.; Scurtu Ș. Dreptul comerțului internațional. - București: Universitaria, 2003, p.79 și urm. etc.
12. Stoian I., Pencea R., Brotac L. Tehnici de comerț internațional. Pentru pregătirea importatorului și a exportatorului. Vol.I. - București: 1992, p.439.
13. Sitaru D.-Al. Op. cit., 2008, p.418.
14. Stoian I., Dragne E., Stoian M. Comerț internațional. Tehnici și proceduri. Vol.II. - București: Caraiman, 1997, p.595.
15. Anghelescu V., Deteșan Al., Hutira E. Contracte comerciale internazionale. - București: Editura Academiei Române, 1980, p.218.
16. Stoian I., Dragne E., Stoian M. Op. cit., p.595.
17. Jacquet J.-M., Delebecque Ph. Droit du commerce international, 2e édition.- Paris: Dalloz, 1999, p.123.

Izvoare:

1. Convenția de la Viena din 11.04.1980 asupra contractelor de vânzare internațională de mărfuri.
2. Principiile UNIDROIT asupra contractelor comerciale internaționale, Ediția 2010.
3. Codul civil al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr.1107-XV din 06.06.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr.82-86/661.
4. Legea Republicii Moldova privind limitarea activității monopoliste și dezvoltarea concurenței, nr.906-XII din 29.01.1992.
5. Legea Republicii Moldova cu privire la protecția concurenței, nr.1103-XIV din 30.06.2000.
6. Legea Republicii Moldova privind protecția consumatorului, nr.105-XV din 13.03.2003.

Prezentat la 08.09.2011